

ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΔΡΑΚΟΥ - ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

(Ἀριθμ. 531)

Ὑπό Κ. Παλληκαρόπουλου

Θέσις τοῦ σπηλαίου

Τὸ σπήλαιον εὑρίσκεται ἐπὶ τῆς μικρᾶς χερσονήσου τῆς Καστοριάς καὶ εἰς ἀπόστασιν 3—4 χιλιομέτρων περίπου ἀπὸ τῆς ὁμωνύμου πόλεως (πρὶν φθάσωμεν εἰς τὴν μονὴν τῆς Μαυριωτίσσης). Ἡ μετάβασις πραγματοποιεῖται: διὰ τῆς παλαιᾶς περιφερειακῆς παραλιακῆς ὁδοῦ ἢ ὅποια ὁδηγεῖ εἰς τὴν μονὴν τῆς Μαυριωτίσσης.

Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου ἀπέχει ἀπὸ τὴν ὄχθην τῆς λίμνης τῆς Καστοριάς περίπου 20 μέτρα καὶ ἀπὸ τὴν περιφερειακὴν ὁδὸν περίπου 15 μέτρα. Ἡ εἴσοδος, ὡς ἔχει τώρα διαμορφωθῆ, εἶναι εὐδιάκρητος, τόσον διότι ἔχει καταλλήλως διανοιχθῆ ὅσον καὶ διότι ἀσφαλίζεται διὰ σιδηρᾶς θύρας.

Ἱστορικὸν

Τὸ σπήλαιον κατὰ τὸ παρελθόν, προσεπάθησαν νὰ ἐξερευνήσουν οἱ: Γ. Ἰατροῦ ἐπὶ κεφαλῆς ἑξαμελοῦς ὁμάδος 10) 7) 54, Κ. LINDBERG (Σουηδὸς) ἐπὶ κεφαλῆς ὁμάδος νέων ἐκ Καστοριάς 15—16) 3) 54, Ν. Νικόπουλος (Ε.Ο.Σ.) ἐπὶ κεφαλῆς πενταμελοῦς ὁμάδος 1—3) 8) 1954, Π. Μπρούσαλης (Ε.Ο.Σ.) ἐπὶ κεφαλῆς πενταμελοῦς ὁμάδος.

Ἡ πρώτη σοβαρὰ ἐξερεύνησις καὶ χαρτογράφησις, ἐγένετο τὸ 1963 ἀπὸ τὸν Τζῶνη Ζερβουδάκη ἐπὶ κεφαλῆς κλιμακίου ἀνιχνευτῶν προσκόπων, μελῶν τῆς Ε. Σ. Ε. Αὕτη ἀπετέλεσεν τὴν ἀπρχὴν σειρᾶς ὀλιγοημέρων ἐξερευνητικῶν ἐπισκέψεων εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Δράκου, αἱ ὅποιαι σκοπὸν εἶχον τὴν ὀλοκλήρωσιν καὶ διόρθωσιν τῶν ἤδη συλλεχθέντων στοιχείων, ὡς καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν νέων σπηλαιολόγων. Τὴν ὡς ἄνω ἐξερεύνησιν ἐπηκολούθησεν σχετικὴ δημοσίευσις εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 5) 1964 δελτίον τῆς Ε.Σ.Ε.

Νέα ἐξερεύνησις ἔγινε τὸ 1964 μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Τ. Ζερβουδάκη, τὴν ὁποίαν ἐπηκολούθησεν δημοσίευσις, εἰς τὸ 7) 1964 δελτίον τῆς Ε.Σ.Ε., μελέτης σχετικῆς μὲ τὴν σπηλαίαν ἄρκτον τῶν κ.κ. Παρασκευαΐδη καὶ Ζερβουδάκη.

Ἐν συνεχείᾳ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Τ. Ζερβουδάκη καὶ τρίτη ἐξερεύνησις τὸ 1965 μὲ τὸ αὐτὸ πάντοτε συνεργεῖο.

Τὸ 1966 νέα ἔρευνα ἐγένετο μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Κ. Παλληκαρόπουλον καὶ συμμετοχὴν τοῦ Τ. Ζερβουδάκη μὲ συνεργεῖο τῆς αὐτῆς συνθέσεως.

Τέλος τῇ προσκλήσει καὶ ἐξόδοις τοῦ συλλόγου «Φίλοι Βυζαντινῶν Μνημείων Καστοριάς» ἐγένετο ἡ τελικὴ ἐξερεύνησις μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Κ. Παλληκαρόπουλον καὶ συμμετέχοντας τοὺς Γ. Δημητριάδη - Π. Ταβανιώτη - Ε. Παγιώτα - Π. Αὐγε-

ρινόν άπαντας βαθμοφόρους προσκόπους και μέλη της Ε.Σ.Ε. Κατά την τελικήν αυτήν προσπάθειαν συνεκεντρώθησαν και στοιχεία διά τήν σύνταξιν τουριστικής προμελέτης του Σπηλαιού του Δράκου - Καστοριάς.

Κατά τας άνωτέρω πέντε έξερευνήσεις μετείχον, πλὴν τῶν άνωτέρω αναφερθέντων και οί Γ. Άθνασαός, Π. Πεχλιδανίδης, Λ. Παπάδης, Β. Κατσιαδάκης, Γ. Κουμέντης, Β. Άσλάνογλου, Α. Στουγιαννίδης, Λ. Θανάπουλος, Γ. Παπαγρηγοράκης, Α. Σαυρίδης, Α. Κάτσαρης, Ν. Παλαμάρης, Α. Μολουδάς, Ι. Καλαθάς και τινες άλλοι άνηχενυται πρόσκοποι, ώς επί τὸ πλείστον μέλη της Ε.Σ.Ε. Προσέτι ένεργῶς έβοήθησεν και ὁ κάτοικος Καστοριάς Κ. Θράσας.

Ἡ παρούσα μελέτη αποτελεί τήν δλουλήρωσιν της προσπάθειάς η̄ ὁποία ήρχησεν τὸ 1933 και βασίζεται επί τῶν στοιχείων τὰ ὁποία συνελέγησαν κατά τας πέντε αὐτάς έξερευνήσεις.

Π ἄ ρ ἄ θ ο σ ι ς

Ἡ παράδοσις κατά τὸν λαογράφον κ. Δ. Γιαννούση («Άκρόπολις» 11-7-54) αναφέρει τὰ εξής: «Πρὶν ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες ἡ μεγάλη σπηλιὰ πού θρίσκειται πρὶν ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Μαυριώτισσας ἦταν χρυσορυχεῖο και τὸ φύλαγε άγρυπνα ἕνας δράκος πὸν άνέπνεε και έβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του φλόγες και δηλητηριασμένους ατμούς. Ὑστερα ἀπὸ τὸ Κτίσμο τῆς Καστοριάς (ΙΓ' ἢ Ι' αἰῶνας) ὁ πρῶτος Βασιλιάς ὁ Κάστωρ, θέλοντας νὰ διασκεδάσῃ τὸν φιλοξενούμενο ἀδελφὸ του Πολυδεύκη και τὸν παιθερό του Κέλι ἱερέα τοῦ Θεοῦ Ἰανός, ἀπεκάλυψε τὸ τεράστιο αὐτὸ σπήλαιο. Ἡ παρουσία ἄμφοσ τοῦ δράκου τοὺς ἔμπόδιζε τήν προσέγγισιν στῆ σπηλιὰ. Τότε ὁ Βασιλιάς ὑπεσχέθη μεγάλη δῶρα σ' αὐτὸν πὸν θὰ σκότωνε τὸ δράκο. Ἐνας νέος δυνατὸς παρουσιάσθηκε. Ἐπηκολούθησε άγρια πάλη με τὸν δράκο. Χτυπώντας τον με τὸ κοντάρι του ἔτριμαν οί γύρω θράχοι και ἀναταράζονταν τὰ νερά της λίμνης. Τὸ τέρας κυπύθησε και ἔπλεε νεκρὸ ἔπάνω στὰ νερά της λίμνης. Πανηγύρισαν τὸ γεγονός και εὐχαριστίαι ἀνεπέμφθησαν στὸν Ἠἷνα. Καί κατόπιν με ἀναμμένους δαυλοὺς προχώρησαν στῆ σπηλιὰ με σκυφτὰ τὰ κεφάλια τους για νὰ μὴν κυπήσουν στοὺς σταλακτίτες. Τὸ βάθος ἔκτεινόταν σὲ χιλιόμετρα και ἡ ἀτμόσφαιρα γινόταν πνιγηρὴ ἀπὸ ἔλλειψιν ὀξυγόνου. Σὲ ἕνα μέρος πού ἡ σήραγγα στενεύει ἔσθησαν οί δαυλοί και πηχτὸ σκοτάδι τοὺς σφιχταγκάλιασε ὅλους. Τότε ἄκουσαν μιὰ ἀπόκοσμη φωνὴ νὰ λέη: «Ἐκεῖνος πὸν θὰ σκύψῃ νὰ πάρῃ μιὰ χούφτα της λάσπης πὸν πατάει θὰ μετανοιώσει. Ἄλλὰ και ἕκεῖνος πὸν δὲν θὰ πάρῃ πάλι θὰ μετανοιώσει». Οί πὸν θαρρετοί ἔσκυψαν και ἔπηραν λάσπη και ἐγέμισαν τοὺς κόρφους τους. Οί άλλοι φοβήθησαν και δὲν τόλμησαν νὰ πάρουν. Ὅταν ἐγῆκαν στὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἕκεῖνοι πὸν κρατοῦσαν τῆ λάσπη εἶδαν με ἔκπληξι πὸς κρατοῦσαν ὑγρὴ χρυσόσκονη...»

Σ π η λ α ι ο γ ρ α φ ί α

Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαιού ἦτο ἕνα μικρὸν άνοιγμα διαστάσεων 1X1 μ. Τώρα

έχει διαμορφωθεί καταλλήλως και επιτρέπει την άνετον είσοδο. Διά του ανοίγματος τούτου εισερχόμεθα εις αίθουσαν με μικράν λίμνην (5X6 μ.). Από την άριστερή πλευρά της λίμνης υπάρχει διάδος που μας επιτρέπει να μεταβούμε χωρίς να βραχούμε εις αίθουσαν με χαμηλήν όροφήν και αρκετούς σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Και η αίθουσα αυτή καταλήγει εις λίμνην την όποιαν άποφεύγουμε άκολουθώντας την δύσκολον και άκρως ανώμαλον διαδρομήν ΘΙΚ. Έκ του τμήματος τούτου η θέα προς την λίμνην είναι γραφικωτάτη. Άκρωτήρια και φάροι (σταλαγμίτες) διακοσμούν την λίμνην, ένω η όροφή κοσμεείται με σταλακτίτας. Από του σημείου I ο σταλακτιτικός διάκοσμος γίνεται πλουσιώτατος η δε διαδρομή ΙΚΑΜ είναι άκρως μαγευτική. Κατάλευκοι κίονες καθώς και έρυθροί πλαισιώνουν τον διάδρομον τον όποιον άκολουθούμεν, ένω η όροφή κοσμεείται από θαυμασίους σταλακτιτικούς πολυελαίους.

Φθάγουμε εις ευρύχωρον αίθουσαν MN μέρος του δαπέδου της όποιας καλύπτεται από μικράν άβαθη λίμνην (βάθος μέχρι 0,5 μ.). Όλο το δεξιόν τοίχωμα της αίθουσης αυτής είναι ένας θαυμάσιος συνδυασμός σταλακτιτικών κίωνων και παραπετασμάτων όπισθεν των όποιων σχηματίζεται άλλη μικροτέρα αίθουσα με πλούσιον διάκοσμον. Πληθώρα και ποικιλία σταλακτιτών διακοσμεί την περιοχήν N του σπηλαίου διά της όποιας διερχόμενοι καταλήγουμε εις την όχθην (Ni) βαθείας λίμνης (βάθος μεγαλύτερον των 2,30 μ.) διαστάσεων 14X7 μ. Η όροφή εύρίσκεται εις ύψος 7 μ. Τα τοιχώματα της λίμνης έχουν πτωχόν διάκοσμον (όλίγους παραπετασματωειδείς σταλακτίτας). Η όροφή στερείται διακόσμου. Έλαστικά λέμβοι μας βοηθούν να περάσωμε την λίμνην.

Πρό της λίμνης εις το σημείον Ni υπάρχουν περίφημοι σταλακτιτικοί συνθέσεις αι όποιαι δίδουν την έντύπωσιν γραφικού τέμπλου. Μεταξύ του N και Ni δημιουργείται ένα φυσικόν πέτασμα από σταλακτίτας το όποιον δυστυχώς έχει καταστραφή άρκετά από άπροσέκτους και άσυνειδήτους «έξερευνητάς».

Από του σημείου O αρχίζει άνωφερική αίθουσα OHP με δάπεδον καλυμμένον από τεραστίους όγκολίθους. Ο σταλακτιτικός διάκοσμος εδώ είναι πλούσιος (είκων) και όσον προχωρούμεν προς το σημείον P και τον κλάδον F γίνεται όλον και πλουσιώτερος για να καταλήξη τελικώς εις δύο πυκνά «δάση» σταλαγματιών και κίωνων.

K λ á δ ο ς F. Ο κλάδος αυτός είναι πλήρης σταλακτιτικού διακόσμου. Η λευκότης και η ποικιλία του είναι άφάνταστος. Εύρισκόμεθα πρό ενός σταλακτιτικού όργιου.

K λ á δ ο ς C. Από του σημείου II συνεχίζεται η άνωφέρεια μέχρι του II (ύψηλοτέρου σημείου της αίθουσης καθώς και δευτέρου σημείου του σπηλαίου ως προς το ύψος από την είσοδόν του) από όπου και αρχίζει πάλιν η κατάβασις διά να καταλήξη εις μικρόν θάλαμον με χαμηλήν όροφήν. Το έδαφος καλύπτεται από μικρούς δράχους και λίθους. Είς τον θάλαμον εύρέθησαν όστα σπηλαιας άρκτου.

Η περιοχή η έκτεινομένη από το σημείον II έως το P και όλη η περί το P και Σ περιοχή (είκων) άποτελούν ένα πυκνότετον δάσος λευκών και έρυθρών κίωνων και σταλαγματιών, ένω από την όροφήν κρέμονται πλήθος σταλακτίται. Έκκι-

νοῦντες ἐκ τοῦ Σ δυνάμεθα νὰ ἀκολουθήσωμεν δύο κατευθύνσεις μίαν πρὸς τὰ ἀριστερά, ἤτοι πρὸς κλάδον D καὶ G, καὶ μίαν πρὸς τὰ δεξιὰ πρὸς κλάδον R₁, R₁₁.

Κ λ á δ ο ς D. Ἀκολουθοῦμεν τὴν κατεύθυνσιν Σ—Τ. Ἡ διαδρομὴ εἶναι δνειρώδης μέσα εἰς τὸ πυκνὸν δάσος τῶν σταλακτιτῶν, σταλαγματιῶν καὶ τῶν κλύων. Ἐκ τοῦ Τ ἀρχίζει ἡ «Μεγάλη Αἰθουσα» (45X17 μ.) μὲ ὑψηλὴν ὄροφὴν, μὲ ἔδαφος λασπῶδες, κατεσπαρμένον ἀπὸ βράχους διακοσμημένους μὲ σταλαγμαίτας. Σταλακτιτῆται ποικίλων μορφῶν καὶ σχημάτων καὶ δὴ θαυμάσιοι παραπετασματοειδεῖς καὶ σταλαγμαῖται οἱ ὅποιοι ὁμοιάζουν μὲ προτομάς διακοσμοῦν κατὰ ὑπέροχον τρόπον τὴν αἰθουσαν αὐτήν. Ὅλο σχεδὸν τὸ δεξιὸν τμήμα τῆς «Μεγάλῃς Αἰθούσης» (Τ Τ₁) καλύπτεται ἀπὸ λίμνας. Εἰς τὸ σημεῖον Τ₁ εὐρίσκεται ἡ ἀρχὴ στενοῦ διαδρόμου, τοῦ ὁποίου τὸ δάπεδον εἶναι κάτω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος καί, ὡς ἐκ τούτου, ἡ προσπέλασις τοῦ R₁ διὰ τοῦ διαδρόμου αὐτοῦ εἶναι δυνατὴ μόνον διὰ τῆς μεθόδου CHE-MINEE, ἐὰν θέλωμε νὰ ἀποφύγωμε τὴν διὰ τοῦ ὕδατος διέλευσιν.

Ἐκ τῆς «Μεγάλῃς Αἰθούσης» διάδρομος λίαν εὐρύχωρος Φ. Χ. ὁδηγεῖ εἰς ἑτέραν αἰθουσαν Χ. Ψ. (20X12 μ.) Διάκοσμος σταλακτιτικὸς ὑπάρχει καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν. Ἡ αἰθουσα Χ. Ψ., εὐρύχωρος μὲν ἀλλὰ μὲ πολὺ χαμηλὴν ὄροφὴν, ἔχει τὸ δάπεδόν της εἰς τὴν στάθμην τῶν ὑδάτων ἢ ὁποῖα ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς μεταβάλλεται. Εἰς τὸ Ψ ὁ διάδρομος εἰς τὸν ὁποῖον εἰσερχόμεθα εἶναι στενός, τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ μίαν παράξενην ἰλὸν σκοτεινοῦ χρώματος. Οἱ σταλαγμαίτες εἶναι μικροὶ καὶ πορώδεις. Περιβάλλον παράξενο. Μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα εἶναι ἀδύνατον νὰ συνεχισθῇ ἡ ἐξερεύνησις πέραν τοῦ Ψ καθ' ὅτι τὸ νερὸ ἐγγίζει τὴν ὄροφὴν.

Κ λ á δ ο ς G. Ἀπὸ τοῦ σημείου Τ ἀρχίζει ἀνωφερὴς εὐρὺς χώρος ὁδηγῶν ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸν πλουσιῶς διακοσμημένον «ἀμβωνα» Τ₁₁ καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν θέσιν Ω. Ἐδῶ σχηματίζεται ἀνοιγμα τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ μὲ κατακόρυφον κατάβασιν 6 μέτρων εἰς τὴν ὄχθην νέας βαθείας λίμνης L μὲ ὄχθας διακοσμημένας διὰ σταλακτιτῶν. Ἡ λίμνη αὐτὴ ἔχει μῆκος 20 μ. καὶ πλάτος περίπου 5,30 μ. Μετὰ τὰ πρῶτα 15 μέτρα στενεύει ἀπτόμα καὶ εἰς τὰ 20 σταματᾷ. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ὡς τὸ σημεῖον L₁ ἡ διαδρομὴ γίνεται ἐν ξηρῷ εἰς διάδρομον πλάτους ἕως 2 μ. Ὁ διάδρομος αὐτὸς ἔχει δημιουργηθῆ δι' ἐνσφηνώσεως ὀγκολίθων μεταξύ τῶν τοιχωμάτων καὶ τὸ δάπεδόν του εἶναι πολὺ σαθρὸν καὶ ἐπικίνδυνον. Δι' αὐτοῦ καταλλήγουμε εἰς αἰθουσαν τῆς ὁποίας τὸ ἄκρον εἶναι τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τοῦ σπηλαίου. Ἐκεῖ εὐρέθησαν κλύφη κοχλιῶν οἱ ὅποιοι ζοῦν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς καθὼς καὶ ὁστὰ μικροῦ ζώου. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς αἰθούσης ἀνοίγονται χαραδρώσεις. Ἡ ἀριστερὰ ὁδηγεῖ μέχρι τὴν στάθμην τῶν ὑδάτων ἢ δὲ δεξιὰ εἰς λίμνην διαστάσεων 8X4 μ. Σταλακτιτικὸς διάκοσμος σχεδὸν ἀνύπαρκτος εἰς τὴν αἰθουσαν.

Κ λ á δ ο ι R₁, R₁₁. Ἀπὸ τοῦ σημείου Σ καὶ διὰ τῆς στενῆς διόδου Σ2 (λόγῳ τοῦ πλήθους τῶν κλύων) εἰσερχόμεθα εἰς τὸν κλάδον R₁. Ὅσο προχωροῦμεν ὁ διάκοσμος γίνεται πτωχότερος καὶ μεγάλοι ὀγκολίθοι οἱ ὅποιοι ἀπεκολλήθησαν ἀπὸ τὴν ὄροφὴν ἀφήνουν μικρὰς διόδους διὰ τὴν μετακίνησίν μας.

Ἀκολουθοῦμεν διαδρομὴν ἀπὸ Σ2 ἕως Σ3 ὅπου εὐρίσκεται τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον καταλλήγει ὁ προαναφερθεὶς διάδρομος ὁ ὁποῖος ἀρχίζει ἀπὸ Τ₁ (κλάδου D).

Από τὸ Σ3 εισερχόμεθα εἰς τὴν λίαν εὐρύχωρον αἶθουσαν Σ4 ἣ ὁποία ἔχει διαστάσεις (20X15 μ.). Τὸ ἥμισυ τοῦ χώρου σχεδὸν καλύπτεται ἀπὸ λίμνην. Τὰ τοιχώματα καλύπτονται ἀπὸ σταλακτιτικὴν ὕλην ἐνῶ ἡ ὀροφή εἶναι χωρὶς διάκοσμον. Ἰστάμενοι εἰς τὸ σημεῖον Q ἔχομεν μίαν θαυμασίαν ἀποψιν τῆς λίμνης καὶ τῆς αἵθουσης. Διὰ τοῦ Q εἰσερχόμεθα εἰς τὸν κλάδον R: ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν αἶθουσαν μὲ χαμηλὴν ὀροφήν καὶ ὑπέροχον διάκοσμον. Δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ «παρामυθένιο δάσος». Οἱ ἄφθονοι κίονες καὶ ἡ πληθώρα τῶν σταλακτιτῶν καὶ σταλαγματῶν δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ καθορίσωμεν σαφῶς τὰ ὄρια τῆς πλευρᾶς τῆς δεξιᾶ τοῦ κλάδου αὐτοῦ. Πάντως ἡ ἐξερεύνησις ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ὑπάρχει συνέχεια τοῦ σπηλαίου εἰς τὸ σημεῖο αὐτό.

Ἀπὸ τὴν λίμνην καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τὸ σημεῖον J ἀρχίζει διάδρομος στενὸς ὁ ὁποῖος ἔχει πλάτος 0,40 μ. καὶ ἡ ὀροφή ἄλλοτε χαμηλῶνει μέχρι τῆς ἐπιφανείας ὁπότε εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ θυθῶμεν ἕως τοὺς ὤμους, ἄλλοτε ἀπομακρύνεται ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἡ κίνησίς μας εἶναι ἀνεπιβάρυντος καὶ ἐκτὸς ὕδατος. Εἰς τὸ σημεῖον J: ἔνα μικρὸ ἄνοιγμα μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν αἶθουσαν J2 μὲ δάπεδον διαμορφωμένον ἀπὸ ὀγκολίθους ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχει παχὺ στρώμα ἰλύος καὶ μεταξὺ τῶν ὀγκολίθων παρεμβάλλεται ὕδωρ. Ἡ ὄλη αἶθουσα δὲν παρουσιάζει οὐδὲν τουριστικὸν ἐνδιαφέρον, πλὴν τοῦ σημείου J3 ὅπου ὁ διάκοσμος εἶναι ὡραιότατος. Πρόκειται διὰ ἕνα μικρὸν θάλαμον μὲ διάκοσμον ἀπὸ πορτοκαλὶ σταλακτιτᾶς καὶ σταλαγματᾶς.

Πλούσιος ἐσωτερικὸς διάκοσμος τοῦ σπηλαίου Δράκου - Καστοριάς.

Γενικά: Τὸ σπήλαιον εἶναι ἐν ἐνεργείᾳ. Ὁ σταλακτιτικὸς διάκοσμος τοῦ σπηλαίου δημιουργεῖται ἀκόμη καὶ σήμερον. Εἰς τὰ περισσότερα τμήματα παρατηρεῖται ἄφθονος σταγονορροή. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι τὸ ὅτι σχεδὸν παντοῦ ὑπάρχουν μεγάλοι σταλαγματῆται καὶ μικροὶ ἢ σχεδὸν ἀνύπαρκτοι σταλακτιτῆται. Ἐπί-

σης πολλά τμήματα τής όροφής έχουν καταπέσει (π.χ. κλάδος C, ΟΠΡ, κ.λπ.).

Λόγω τής καταλληλότητας των πετρωμάτων και τής ύπαρξης ύδατος κεκορεσμένου εις $\text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$, οι αναπτυσσόμενοι σταλακτίται και σταλαγμίται αυξάνουν ταχέως και ούτω παρατηρούμεν επί όγκολίθων, εκ τής όροφής άποσπασθέντων, σταλαγμίτας ύψους 1 μέτρου.

Όσον άφορά εις τας λίμνας αυται συνδέονται υπογείως μετά τής λίμνης τής Καστοριάς. Τοϋτο διεπιστώθη καθ' ότι ή στάθμη των έσωτερικών λιμνών άκολουθει τήν διακύμανσιν τής στάθμης τής λίμνης τής Καστοριάς.

Σταλακτίτες και σταλαγμίτες εντός του σπηλαιου.

Δ ι α σ τ ά σ ε ι ς

Μεγίστη απόστασις από εισόδου 300 μ.

Μέγιστον μήκος όδεύσεων εντός των έξερευνηθέντων διαδρόμων 546 μ.

Μέγιστον ύψος εκ τής εισόδου 7 μ.

Μέγιστον βάθος 5 μ.

Μέγιστον ύψος όροφής άνω των 7 μ.

Θ ε ρ μ ο κ ρ α σ ί α — Μ ε τ ε ω ρ ο λ ο γ ί α

Η εντός του σπηλαιου μέση θερμοκρασία ήτο 16°—18° και ή ύγρασία 85—90. Ρεύματα άέρος δέν κρητηρήθησαν. Παντοϋ έπεκράτη καλός άρισμός.

Ε δ ρ ή μ α τ α

Κατά τήν πρώτην επίσκεψιν τὸ 1963 εϋρέθησαν εις τὸν κλάδον C διστά σπη-

λαίας ἄρκτου. Συγκεκριμένως εὐρέθησαν: 3 μεγάλα ὀστᾶ ἐξ ὧν τὸ ἓν ἀκέραιον, 1 μικρὸν ὀστοῦν εἰς δύο τεμάχια, 1 μεγάλο τμήμα κάτω γνάθου μὲ τρεῖς ὀδόντας κολημένον μὲ σταλακτιτικὴν ὕλην, 1 ἄλλο τμήμα κάτω γνάθου μὲ ἓνα μεγάλο κυνόδοντα, 1 μικρὸν τμήμα γνάθου μὲ ἓναν ὀδόντα, 2 ὀδόντες, 1 μεγάλων διαστάσεων κυνόδους, ἄφθονα μικρὰ τεμάχια ὀστών. Δι' αὐτὰ ἐγράφη εἰς τὸ 7) 1964 δελτίον τῆς Ε. Σ. Ε. ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Παρασκευαΐδη καὶ τοῦ κ. Τ. Ζαροῦδάκη ἐκτενῆς μελέτη.

Προσέτι εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ κλάδου G (πρὸ τῆς λίμνης) εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ κλάδου R καὶ εἰς θαλαμίσκον ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου τῆς «μεγάλης αἰθούσης» εὐρέθησαν τὰ κάτωθι: 17 τεμάχια ὀστών ἄκρων, 19 ὀδόντες, 6 μεγάλοι κυνόδοντες, 8 σπόνδυλοι, 3 τμήματα γνάθου (μὲ ὀδόντας) καὶ πλεῖστα ἄλλα τεμάχια ὀστών.

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1967 εὐρέθησαν περὶ τὴν θέσιν Σ3 ὀστᾶ ἄκρων καὶ ἄλλα ὀστᾶ ἄκρων ἠνωμένα διὰ σταλακτιτικῆς ὕλης μὲ λίθους τὰ ὁποῖα ἐφωτογραφήθησαν. Ἐκτὸς τῶν ἠνωτέρω εἰς τὸ τέλος τοῦ κλάδου G, ὅπου εἶνα: τὸ σημεῖον μὲ τὸ μεγαλύτερον ὑψόμετρο, εὐρέθησαν κελύφη κοχλιῶν, ὡς καὶ ἐν τῇ περιγραφῇ ἀνεφέρθη, καθὼς καὶ τμήμα τῆς κάτω σιαγόνης μικροῦ ζώου. Ἀναμένονται τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐξετάσεως τῶν νέων αὐτῶν εὐρημάτων. Ὅταν αὐτὰ ἐξετασθοῦν θὰ γίνῃ σχετικὴ ἀνακοίνωσις εἰς τὸ δελτίον.

Βιοσπηλαιολογία

Εἰς τὸ σπήλαιον παρατηρήθησαν:

Νυκτερίδες εἰς τὴν «Μεγάλῃν Αἰθούσαν».

Πληθὸς ἐντόμων κυρίως εἰς τὸ τμήμα ἀπὸ εἰσόδου τοῦ σπηλαιίου ἕως ἀρχῆς τῆς «Μεγάλῃς Αἰθούσης». Ἐξ αὐτῶν συνελέγησαν 5, ἐν ἑξ ἑκάστου εἴδους καὶ ἐδόθησαν πρὸς μελέτην. Τὰ ἀποτελέσματά της θὰ ἀνακοινωθοῦν διὰ τοῦ δελτίου τῆς Ε. Σ. Ε.

Προσέτι παρὰ τὴν θέσιν Ο εὐρέθη ἐντὸς τοῦ ὕδατος, φύλλον πλατάνου. Ἡ ὑπαρξίς του εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν δὲν αἰτιολογήθη εἰσέτι.

Τουρισμός

Τὸ σπήλαιον εἶναι τουριστικῶς ἀξιοποιήσιμον διότι:

1) Ἔχει ἀξίαν, αἰσθητικὴν καὶ δευτερευόντως παλαιοντολογικὴν. Ἡ αἰσθητικὴ του ἀξία ὀφείλεται εἰς τὸν καταπληκτικὸν διάκοσμον ἐκ σταλακτικῶν, σταλαγματιῶν καὶ κίονων διαφόρων χρωμάτων τὸν ὅποιον διαθέτει. Οὗτος ἐν συνδυασμῷ μὲ τοὺς ἐπιβλητικὸς βράχους καὶ τὰς ἀντικατοπτριζούσας λίμνας δίδει ἓνα ὠραιότατον σύνολον.

Τινὰ σημεῖα ὑψηλοῦ βαθμοῦ κάλλους εἶναι: ἡ διάβασις ΙΚΑΜ, ἡ αἰθουσα Μ

N, ο κλάδος F, ή περιοχή P και Σ, ο άμβων, το παραπέτασμα και αί προτομαί εις τήν «Μεγάλην Αΐθουσαν», αί αΐθουσαι P και Pι.

Τò σχετικὰ μεγάλο μέγεθος αΐθουσῶν τινων τοῦ σπηλαίου, προσθέτει μεγαλοπρέπεια, στοιχείο τò ὁποῖον ἀνεβάζει τήν αἰσθητικὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Δυνάμεθα ἐν ὀλίγοις νὰ εἴπωμεν ὅτι τò σπήλαιον ἔχει αἰσθητικὴν ἀξίαν τοιαύτην ὥστε νὰ δύναται νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ τὸν πλέον «δύσκολον» τῶν ἐπισκεπτῶν.

2) Ἔχει τὸ ἀπαιτούμενον μέγεθος καὶ κατάλληλον ἐσωτερικὴν διαμόρφωσιν. Τò μήκος ὁδεύσεων, ὡς ἐλέχθη, πλησιάζει τὰ 550 μ., τὸ πλάτος τὰ 20 μ. καὶ τὸ ὕψος τὰ 7 μ. Αἱ διαστάσεις τοῦ σπηλαίου ἐπιτρέπουν τήν ἐντὸς αὐτοῦ ἀνάπτυξιν τουριστικῆς διαδρομῆς ἱκανοποιητικῶν μήκους. Κατατοπιστικῶς ἐπισυναπτεται διάγραμμα ἐμφαίνον τὰς περιοχὰς τοῦ σπηλαίου ὅπου ἡ κίνησις δύναται νὰ καταστῇ ἄνετος διὰ μιᾶς ἀπλῆς διαμορφώσεως τοῦ δαπέδου. Εἰς τινὰ σημεῖα ὅπου αἱ διευρύνσεις εἶναι ἀπαραίτητοι δυνάμεθα νὰ ἀποκτήσουμε τὰς ἀπαιτούμενας διὰ τήν κίνησιν διαστάσεις ὕψους καὶ πλάτους διὰ μόνης τῆς μετακινήσεως τῶν ὀγκολίθων. Τὰ σημεῖα εἰς τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖται διάνοιξις εἶναι σημειωμένα εἰς τὸ ἐπισυναπτόμενον διάγραμμα καὶ ὡς ἐμφαίνεται εἶναι πολὺ ὀλίγα.

Ἐσωτερικῶς εἶναι σχετικῶς ἀπλοῦν τὸ νὰ διαμορφωθοῦν διὰδρομοί, ἐξῶσται, κλίμακες καὶ λοιπὰ ἔργα διότι:

1ον. Τὰ φορτία εἶναι ἐλάχιστα.

2ον. Ὑπάρχουν θέσεις στερεώσεως προβολέων.

3ον. Τινὲς ὀγκολίθοι μὲ μίαν κάποιαν σχετικὴν ἐξομάλυνσιν δύναται νὰ χρησιμεύσουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὡς φέροντα ἐπιφανειακά στοιχεῖα, π.χ. νὰ διαμορφωθοῦν εἰς ἐξώστας (σημεῖον N).

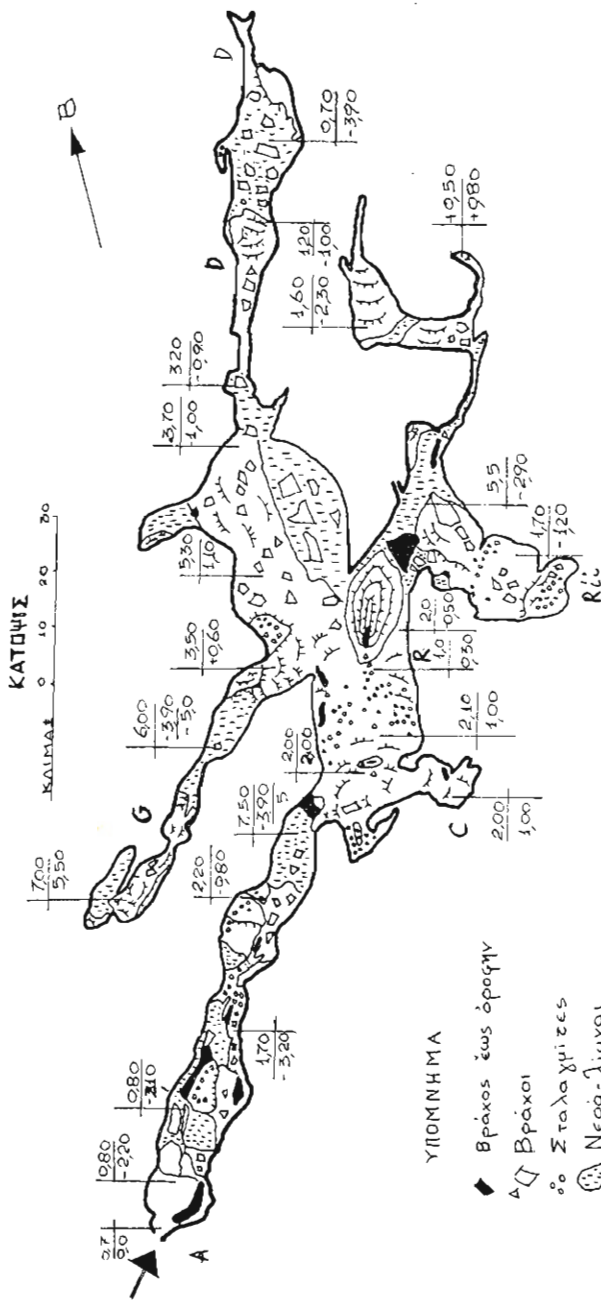
Προσέτι εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ κυκλικὴ χάραξις τουριστικῆς διαδρομῆς. Τοῦτο εἶναι σημεῖον θετικὸν διὰ μίαν ἀπόφασιν τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως καθ' ὅτι: α) ὁ ἐπισκέπτης δὲν ἐπιστρέφει ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμον ὅποτε ἡ διαδρομὴ τῆς ἐπιστροφῆς θὰ ἦτο ἀνιαρά. β) Δὲν δημιουργεῖται συνωστισμὸς περὶ τήν εἴσοδον - ἐξοδον.

3) Ἔχει εὐκόλην προσπέλασιν. Ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέρθη εὐρίσκεται πλησίον τῆς πόλεως τῆς Καστοριάς. Ἡ εἴσοδος τοῦ ἀπέχει ὀλίγα μέτρα ἀπὸ τὸν περιφερειακὸν αὐτοκινητόδρομον καὶ κατ' ἀρχὴν τουλάχιστον δὲν παρουσιάζεται οὐδὲν πρόβλημα προσπελάσεως εἰσόδου. Ἐπὶ πλέον πάντα τὰ ἔργα ὁδοποιίας — διαπλάτυνσις, νέα ἀσφαλτόστρωσις κ.λπ. — τὰ ὁποῖα τυχὸν θὰ γίνουν διὰ τήν ἀξιοποίησιν τῆς «Μαυρωτίσσης» θὰ ἐξυπηρετοῦν καὶ τὸ σπήλαιον.

Βιβλιογραφία

1) «Νέα» Ἐφημερὶς Ἀθηνῶν 4-6-54

2) «Ἀκρόπολις» Ζήρας Γιάννης — Ἐφημερὶς Ἀθηνῶν 11-7-54

ΥΠΟΜΗΜΑ

- ◆ Βράχος έως όροσιν
- △ Βράχοι
- ⊙ Σταλαγμιτζες
- ⊖ Νερά-λίμναι
- ⋈ Κατωφέρεια
- ⋈ Κάδεται κατάβασεις

- 3 υψος ~~κατά~~ όροσιν
- 4 υψος από επιπέδου είσοδου
- 5 Βάθος ύδατων

ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΔΡΑΚΟΥ
 ΕΡΓΑΣΙΑ:
 ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ
 ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΙΣ: ΠΑΛΗΚΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Κ.

- 3) «Νέα» Ἐφημερίς Ἀθηνῶν 24-8-54
- 4) «Βουνὸ» Νικόπουλος Θ. «Ἡ σπηλιὰ Δράκου Καστοριάς» 1-2-1956
- 5) «Βουνὸ» Βασιλόπουλος Σ. «Σπηλαιολογικὲς ἔρευνες στὴν Καστοριά» 203) 1958.

RESUME

GROTTE DRACOU A CASTORIA, No. 531.

par C. Pallicaropoulos

Elle est situ e près du lac de Castoria, dans la préfecture de Castoria. Elle est remarquable par ses dimensions et son décor. Elle contient des lacs du rant toute l'année.

Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΟΥΣΑ τὸ 1970 εἰκοσαετῆ ἀξι ολογον σπηλαιολογικὴν δρ ασιν, θ  ε ρτάση αὐτὴν μ  πνευματικ ς ἐκδηλώσεις: ὁμιλίαι, διαλέξεις κ.λπ.

Ἡ ἔναρξις τῶν ε ρταστικῶν ἐκδηλώσεων θ  πραγματοποιηθῆ τὴν 22αν Ἰανουαρίου ε.ε. ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 6—10 μ.μ. εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ ξενοδοχείου «Βασιλέων Μέλαθρον» (Παναπιστημίου 4) μετ  τεῖου καὶ κόψημον βασιλόπηττας.

Μετ  τ ς ὁμιλίαις θ  προβληθοῦν ἔγχρωμοι διαφάνειαι ἀπὸ ἑλληνικ  σπήλαια. Τ  μέλη καὶ οἱ φίλοι τῆς Ε.Σ.Ε. δ ν πρέπει ν  ἀπουσιάσουν.
